

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V1

NOVEMBER 2024

PUNTE: 70

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 13 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

AFDELING A: Leesbegrip (30)

AFDELING B: Opsomming (10)

AFDELING C: Taalstrukture en -konvensies (30)
2. Lees alle instruksies noukeurig deur.
3. Beantwoord AL die vrae.
4. Begin ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy.
5. Trek 'n streep ná elke afdeling.
6. Nommer elke antwoord korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
7. Laat 'n reël oop ná elke antwoord.
8. Skenk veral baie aandag aan spelling en sinskonstruksie.
9. Voorgestelde tydsindeling:

AFDELING A: 50 minute

AFDELING B: 30 minute

AFDELING C: 40 minute
10. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: LEESBEGRIP**VRAAG 1**

Lees en kyk na die tekste hieronder en beantwoord die vrae wat daarna volg.

TEKS A: ARTIKEL**ENERGIEDRANKIES: WONDERMIDDEL OF 'N WOLF IN SKAAPSKLERE*?**

- 1 Of jy nou die langpad vat of laataand vir die eksamen leer, dink twee keer voor jy een ná die ander energiedrankie opslurp, waarsku kenners. Dié energiehupstoot in die kort termyn kan jou gesondheidsvlerke in die lang termyn vinnig knip.
- 2 Energiedrankies is besig om die mark vinnig oor te neem met beloftes van hoër energievlakke en nog beter fisieke prestasies. Verder word beweer dat dit jou verstand opskerp en selfs met gewigsverlies kan help. 5
- 3 Volgens 'n kenner hieroor, prof. Karen Hofman van Wits se Sentrum vir Gesondheidsekonomie, het die verkope van energiedrankies die laaste dekade verdriedubbel. In 2020 is R780 miljard van dié dikwels verslawende energiedrankies wêreldwyd verkoop. 10
- 4 Mordor Intelligence, 'n marknavorsingsmaatskappy, het reeds in 2020 voorspel dat die energiedrankiemark in Afrika elke jaar tot 2025 met 3,9% sal groei. Volgens hulle kan die groei in die verbruik daarvan aan die groei in aanvraag na energiedrankies en 'n veranderende leefstyl toegeskryf word. Mense se hoër inkomste, sportaktiwiteite en verstedeliking dra hiertoe by. Tydens 'n onderhoud op Cape Talk het prof. Hofman genoem dat hierdie groeiende aanvraag daartoe gelei het dat advertensies oor energiedrankies baie vinnig toegeneem het. Die teikengroep van die advertensies is veral mans tussen die ouderdomme van 17 en 34 jaar. 15
- 5 Die energiedrankie word veral as 'n towerdrankie vir jou liggaam bemark! Dit het blykbaar eienskappe wat help om die liggaam te genees. Verder dateer adverteerders dit terug na toe die Antieke Grieke towerdrankies gemaak het. Hulle het geglo dat dit jou onsterflik sal maak. In 2014 is die Red Bull-maatskappy egter vir \$13 miljoen gedagvaar vir sy valse bemarking. Sy slagspreuk ("Red Bull gives you wings") is deur iemand wat geglo het dat dit hom sal laat vlieg, letterlik opgeneem. 20 25
- 6 Dr. Isak Naudé, 'n mediese dokter in Gauteng, meen energiedrankies is oor die algemeen nie goed vir jou gesondheid nie – juis as gevolg van die hoë kafeïen- en suikerinhoud. Hoewel dit 'n paar vitamene (veral vitamien B, wat help met breinfunksie) bevat, kan die kafeïen die hartspoed, die bloeddruk asook die hoeveelheid water wat deur jou niere beweeg, verhoog. Die gevolg is dat die liggaam meer vloeistof nodig het. Dit het tot gevolg dat die persoon nóg 'n drankie neem en só raak dit maklik 'n bese kringloop. 30

- 7 'n Verdere probleem is dat die kombinasie van kafeïen en suiker die vrylating van gestoorde energie in die lewer stimuleer. Indien die stimulant uitwerk, bereik die liggaam 'n laagtepunt. Die lewer kan nie die verlies aan gestoorde energie vervang nie. Dit dryf die gebruiker om wéér 'n energiedrankie te neem. 35
- 8 Nog 'n bekommernis, volgens prof. Hofman, is die meng van energiedrankies met alkohol – veral by jong volwassenes. Mense "voel" glo minder onder die invloed, maar hulle koördinasie- en reaksievermoë word steeds beperk. Volgens die Wêreldgesondheidsorganisasie drink Suid-Afrikaners van die meeste alkohol ter wêreld. Suid-Afrikaners is ook, wat die verbruik van energiedrankies betref, besig om 'n voorloper te word. Daar word geraam dat hulle meer as 168 miljoen liter daarvan per jaar drink. 40
- 9 Sunet Kotzé, 'n geregistreerde dieetkundige van Pretoria, sê dat Suid-Afrikaners in die gejaagde lewe al hoe meer kits- en verwerkte kosse eet. Hierdie kossoorte laat nie groeiende kinders versadig voel nie – hulle is dus amper altyd honger en moeg. Energiedrankies word dikwels gebruik om eetlus te onderdruk en in die kort termyn 'n energie-inspuiting te gee. Hierdie swak eetgewoontes saam met energiedrankies kan gevolglik tot allergieë, hiperaktiwiteit en aandagtekort by kinders lei. 45
- 10 Sy voeg by dat voedsame kos, eerder as energiedrankies, ons liggame van volhoubare energie moet voorsien. Die meeste energiedrankies het baie suiker in wat baie vinnig in die bloedstroom beland. Dit kan tot insulienweerstandigheid lei, wat weer oorgewig en tipe 2-diabetes tot gevolg kan hê. 55
- 11 Prof. Hofman bevestig dat suiker en kafeïen albei verslawend is. Aangesien hierdie energiedrankies besonder baie kafeïen en suiker bevat, raak mense maklik daaraan verslaaf. 'n Tipiese energiedrankie, volgens die Harvard Skool vir Openbare Gesondheid, bevat omtrent 40 g suiker (15 teelepels), 160 g kafeïen, kunsmatige versoeters, asook verskeie kruie of ander middels wat breinaktiwiteit verhoog. 60
- 12 Geo Bouwer, stigter en direkteur van PandaRoc-energiedrankies, gee toe dat hierdie drankies 'n negatiewe konnotasie het as gevolg van die hoë suiker- en kafeïeninhoud daarvan. Hy sê gesonder opsies in dié mark is beslis nodig, maar dit is eerder nodig dat die verbruiker opgevoed moet word oor die hoeveelheid verskillende kosgroepe wat per dag geëet moet word. Energiedrankies moenie as die sondebok uitgemaak word nie. 65
- 13 Daar kan dus met reg gevra word: Is energiedrankies die wondermiddel of die wolf in skaapsklere?

*'n Wolf in skaapsklere – 'n skynheilige

[Aangepas uit www.netwerk24./energiedrankies-dis-hoe-dit-jou-gesondheid-kelder-20221104 en maroelamedia.co.za//se-nee-vir-energiedrankies-die-eksamen]

TEKS B: VISUELE TEKS

1 **Vir daardie doller-as-kopaf-**
 2 **dae wanneer jy voel jou fut**
 3 **is uit, laat Red Bull**
 4 **jou met**
 5 **vlerke vlieg –**
 6 **selfs ná middagete.**

[Aangepas uit [Red-Bull-cartoons/modules/590841179](https://www.redbull.com/za-en/careers/modules/590841179)]**VRAE: TEKS A**

- 1.1 Skryf TWEE afsonderlike sinsdele uit paragraaf 1 neer wat by " 'n wolf in skaapsklere" (in die titel) aansluit. (2)
- 1.2 Watter gedagte dra die skrywer met die gebruik van die woord "opslurp" in paragraaf 1 oor? (1)
- 1.3 Verwys na paragraaf 2.
 Watter VIER beloftes dra daartoe by dat meer energiedrankies verkoop word? (4)
- 1.4 Evalueer die betroubaarheid van die statistiek in paragraaf 3 en 4 deur na elke paragraaf afsonderlik te verwys. (2)
- 1.5 Bemarking speel 'n belangrike rol in die verkope van produkte.
 1.5.1 Watter wanpersepsie oor energiedrankies word deur adverteerders geskep én watter TWEE twyfelagtige feite gebruik hulle om die teikenleser te manipuleer? (3)
 1.5.2 Dink jy dit is regverdig dat die Red Bull-maatskappy in 2014 vir "valse bemarking" gedagvaar is? Motiveer jou antwoord. (1)
- 1.6 Verwys na paragraaf 6 en 7.
 Energiedrankies benadeel drie organe op verskillende maniere. Bewys hierdie stelling in DRIE afsonderlike sinne. (3)

- 1.7 Dr. Isak Naudé (paragraaf 6) en Sunet Kotzé (paragraaf 9) kyk vanuit verskillende oogpunte na die invloed van energiedrankies.
- 1.7.1 Waarop fokus hulle onderskeidelik? (2)
- 1.7.2 Waarom het hulle verskillende benaderings hieroor? (1)
- 1.8 Watter TWEE voordele sal dit vir onderwysers inhou as ouers vir hulle kinders eerder gesonde kos gee as om energiedrankies toe te laat? (2)
- 1.9 Is die invoeging van die Harvard Skool se inligting (paragraaf 11) funksioneel? Motiveer jou antwoord met TWEE redes. (2)
- 1.10 Waarom is dit verrassend dat Geo Bouwer, die stigter en direkteur van PandaRoc-energiedrankies, saamstem dat energiedrankies 'n negatiewe konnotasie het? (1)

TEKS B

- 1.11 Watter visuele inligting versterk die gedagte dat die energiedrankie baie vinnig werk? Noem TWEE aspekte. (2)
- 1.12 Verwys na reëls 1 tot 5.
- Waarom sou 'n mens kan sê dat die herhaling van die v/f-klank EN die woordgebruik die visuele uitbeeldings versterk? Verwys in jou antwoord na beide aspekte afsonderlik. (2)

TEKS A EN B

- 1.13 Verwys na TEKS A en TEKS B.
- 1.13.1 Hoe, dink jy, sal die man in TEKS B waarskynlik die vraag in die titel van TEKS A beantwoord? Motiveer jou antwoord. (1)
- 1.13.2 Verwys na paragraaf 10 in TEKS A.
- Die man in TEKS B drink Red Bull saam met sy kos. Wat word geïmpliseer oor die kos wat die man in TEKS B geëet het? (1)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING**VRAAG 2**

Lees die teks hieronder en identifiseer **SEWE positiewe uitwerkings wat rooibostee op die mens se liggaam het**.

- LET WEL:**
1. Jou opsomming moet in jou eie woorde (in volsinne) in paragraafvorm aangebied word en mag nie meer as **90 woorde** beslaan nie.
 2. Jy moet EEN samehangende paragraaf skryf.
 3. Dit is nie nodig om vir die opsomming 'n titel te gee nie.
 4. Dui die getal woorde aan wat jy vir die opsomming gebruik het.

TEKS C**'N KOPPIE ROOIBOSTEE HELP MEER AS WAT JY BESEF**

Rooibostee hou verskeie voordele vir die hele gesin in. Dié tee kom van 'n struik wat net in die Sederberge by Clanwilliam voorkom en is dus uniek aan die Wes-Kaap. Dit vorm deel van die Kaapse blommeryk wat algemeen as fynbos bekend staan en nêrens anders in die wêreld groei nie.

Wat kan rooibos vir jou gesondheid doen? Rooibos het eerstens medisinale waarde, want dit bevat natuurlike oksidante wat die liggaam teen chroniese siektes soos kanker en hartsiektes beskerm. Dit is noodsaaklik om te alle tye gehidreer te bly as jy goeie gesondheid wil handhaaf. Wanneer rooibos gedrink word sonder om suiker by te voeg, kan dit daartoe bydra dat jou daaglikse vloeistofinname verhoog om sodoende gesonde hidrasie aan te help.

Omdat rooibostee ook kafeïenvry is, het dit 'n kalmerende uitwerking op die sentrale senustelsel van mense. Mense wat aan slaapversteurings ly, vind ook baat by die inname van hierdie tee. Dit word selfs algemeen vir babas aanbeveel. Indien dit egter vir babas gegee word, is dit belangrik dat dit nie as 'n plaasvervanger vir melk beskou word nie.

As jy sukkel om vetjies af te skud, kan jy gerus 'n koppie of twee rooibostee geniet. Die rede hiervoor is dat rooibos geen kilojoules bevat nie – dié eienskap maak dit ideaal vir mense wat op 'n gewigsverliesplan is. Kruietee soos rooibos is ook daarvoor bekend dat dit verskeie spysverteringsvoordele het. 'n Gesonde spysverteringstelsel dra by tot jou algehele welstand.

Vir fiksheidsbewustes en diegene wat besluit om ongesonde gewoontes soos oormatige inname van suikerhoudende drankies te verminder, is rooibos 'n gesonde alternatief. Die minerale in rooibostee is 'n bykomende voordeel wat help om die liggaam se natuurlike balans ná oefening te herstel. Dit is daarom ideaal ná oefening.

Navorsers het verder bevind dat die gereelde verbruik van rooibostee 'n sterk verwantskap met verminderde vlakke van depressie het. Een studie het bepaal dat vir elke drie koppies tee wat per dag verbruik word, die relatiewe risiko van depressie met 37% afgeneem het.

Hierdie tradisionele drankie se voordele is legio en die uitwerking daarvan moenie onderskat word nie.

[Aangepas uit <https://mooileefstyl.co.za/rooibos>]

AFDELING C: TAALSTRUKTURE EN -KONVENSIES

VRAAG 3: ADVERTENSIE

Lees die advertensie (TEKS D) hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS D

1 NIE ALMAL VAN ONS
2 IS SOET NIE.
3 **En dis oukei.**
4 AS JY STOUT IS OOR 'N
5 vleisrolletjie
6 OF 'N WORSIE,
7 IS ONS DIE SOUT VAN
8 die aarde.

9 MAAR WAG ... DAAR'S MEER ...
10 VIR ONS VOLLE REEKS SOUTGOED, BESOEK
www.kiefkoekies.co.za

KAASSKONSIES
R30 PER DOSYN

WASGOEDBONDELTJIES
R40 PER DOSYN

VLEISROLLETJIES
R40 PER DOSYN

VETKOEKIES
R40 PER DOSYN

FRIKKADELLETJIES
R30 PER DOSYN

RIEKIE VENTER - 082 685 5890
INFO@KIEFKOEKIES.CO.ZA

**kief
Koekies**
WANT DIS LEKKER!

[Aangepas uit <https://www.kiefkoekies.co.za>]

VRAE: TEKS D

- 3.1 'n Advertensie se hoofdoel is om die leser te oortuig om die produkte te koop.
- 3.1.1 Watter tegniek gebruik die kopieskrywer in reëls 1 tot 3 om onmiddellik die leser se aandag te trek? (1)
- 3.1.2 Het die weglaat van 'n opskrif 'n invloed op die geslaagdheid van dié advertensie? Motiveer jou antwoord. (1)
- 3.2 Skryf TWEE antonieme uit die advertensie neer wat bewys dat soet (reël 2) meer as een betekenis het. (2)
- 3.3 Verwys na reëls 1 tot 3.
- 3.3.1 Watter woord veroorsaak dat reël 1 en 2 nie 'n veralgemening is nie? (1)
- 3.3.2 Watter verwagting deur die samelewing word in reël 3 weerspreek? (1)
- 3.4 Die woordspeling in reël 7 en 8 dra tot die geslaagdheid van die advertensie by.
- Bewys hierdie stelling deur na die denotatiewe EN die konnotatiewe betekenis te verwys. (2)
- 3.5 Kies die korrekte antwoord. Skryf slegs die vraagnommer (3.5) en die letter (A–D) neer, bv. 3.5 E.
- Watter EEN van die volgende opsies is NIE die funksie van die beletseltekens in reël 9 NIE?
- A Dit skep 'n dramatiese effek om die ekstra produkte te beklemtoon.
B Dit skep afwagting by die leser dat nog southappies beskikbaar is.
C Dit beklemtoon die teenstelling wat deur "maar" ingelei word.
D Dit manipuleer die leser om die inligting in reël 10 te lees. (1)
- 3.6 Die plasing van die naam van die besigheid is funksioneel.
- Motiveer waarom jy met hierdie stelling saamstem. (1)
- [10]**

VRAAG 4: STROKIESPRENT

Lees die strokiesprent (TEKS E) hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS E**RAAMPIE 1**

[Aangepas uit DM-Recycling-Man-2000px]

VRAE: TEKS E

- 4.1 Skryf 'n bywoord van modaliteit uit RAAMPIE 1 neer wat op Tamia se negatiewe houding dui. (1)
- 4.2 Verwys na RAAMPIE 2.
- 4.2.1 Watter aanname kan die leser uit Tamia se woorde in RAAMPIE 2 maak? (1)
- 4.2.2 Watter emosie dra die vetgedrukte woord van Ouma oor? (1)
- 4.3 Watter visuele tegnieke word in RAAMPIE 3 en RAAMPIE 4 onderskeidelik gebruik om die onheilspellende toon te ondersteun? (2)
- 4.4 Ouma slaag in haar doel met haar woorde in RAAMPIES 3 tot 5.
- Stem jy met hierdie stelling saam? Motiveer jou antwoord deur na Tamia se reaksie in RAAMPIE 6 te verwys. (1)
- 4.5 Kies die korrekte antwoord. Skryf slegs die vraagnommer (4.5) en die letter (A–D) neer, bv. 4.5 E.
- Tamia se woorde in RAAMPIE 7 is ...
- A diskriminerend.
B stereotiperend.
C sarkasties.
D bevooroordeeld. (1)
- 4.6 Verwys na RAAMPIE 10.
- 4.6.1 "Kinders van vandag is anders."
- Verander die onderstreepte bepaling na 'n byvoeglike bysin. (1)
- 4.6.2 "Hulle is ... my mening so gespanne!"
- Voltooi die sin hierbo met die korrekte voorsetsel. (1)
- 4.7 Evalueer die gepastheid van die strokiesprent in die samelewing waarin ons leef. (1)
- [10]**

VRAAG 5: ARTIKEL

Bestudeer die artikel (TEKS F) hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS F**KOES JY VIR 'N SOENGROET?**

- 1 Die soengroet is, dankie tog, finaal die nekslag toegedien weens Covid-19. Dit was 'n uitgerekte proses.
- 2 Almal het (5.2) (verseker/vir seker) 'n storie oor (5.3) daardie soenery: Van ou tannies met moesies en 'n swart haartjie wat jy probeer mis soen en die mik-sus-mik-so-aanval, tot die desperate systap van die sopperige 5 smeersel.
- 3 In ons familie was daar een oom oor wie ons die snaaksste vermydingstaktiek uitgedink het om hom nie te soengroet nie. Ironies was oom Duif so sagmoedig en (5.4) vredeliewend soos sy naam. Maar, helaas, hy was ook tandloos! Nietemin, jy kon net sóveel keer agter in die tou val 10 voordat dit jou beurt was. (5.5) En dit was regtig nooit 'n lekker beurt nie!
- 4 Ek het onlangs weer diep oor die druk wat die soen vervang het, nagedink. Want (5.7) **niemand gee op dieselfde manier 'n drukkie nie.**
- 5 Behalwe vir die beerdruk is daar die windmeulwals, waar niemand weet wie se arm bo-oor waffer skouer moet gaan nie en in dié proses beland jy 15 gewoonlik met (5.8) jou neus in iemand se nekkuiltjie.

[Aangepas uit <https://www.netwerk24.com/netwerk24/stemme/menings20230713>]

VRAE: TEKS F

- 5.1 Skryf die diftong in die titel neer. (1)
- 5.2 Kies die korrekte spelling tussen hakies én gebruik die een wat jy nie gekies het nie in 'n verklarende sin. (2)
- 5.3 Watter klankverskynsel vind plaas indien "daardie" (paragraaf 2) as "daarie" uitgespreek word? (1)
- 5.4 Skryf die stamme van die samestellende afleiding "vredeliewend" (paragraaf 3) neer. (1)
- 5.5 "En dit was regtig nooit 'n lekker beurt nie!" (Paragraaf 3)
Skryf die sin hierbo in die bevestigende vorm. (1)

5.6 Verwys na paragraaf 4.

5.6.1 Waarom is dit effektief om die neweskikkende voegwoord ("want") aan die begin van die tweede sin te plaas? (1)

5.6.2 Verbind die twee sinne in die paragraaf met 'n onderskikkende voegwoord. (1)

5.7 "... niemand gee op dieselfde manier 'n drukkie nie." (Paragraaf 4)

Skryf die woorde hierbo in die lydende vorm. (1)

5.8 Gebruik die besitlike voornaamwoord "jou" in paragraaf 5 as 'n ander woordsoort in 'n verklarende sin. (1)
[10]

TOTAAL AFDELING C: 30
GROOTTOTAAL: 70